UN „POMPIER" PENTRU SISTEMUL EDUCAȚIONAL AL RSS MOLDOVENEȘTI – INSTITUTUL ÎNVĂȚĂTORESC DIN SOROCA

Liliana ROTARU

A „firefighter" for the educational system of Moldavian SSR – Soroca Educational Institute

Summary: *The history of some pedagogical higher education institutions in the Moldavian SSR, re-established and/or created by the Soviets since the second half of the 1940s, is more or less known, or they were the predecessors of some universities in the Republic of Moldova. The shortage of teachers in the post-war period, generated by the expansion of the Soviet educational system in the Moldavian SSR after 1944 and, after 1949, by the transition to compulsory education of 7 classes in villages and 10 classes in Soviet Moldavian cities, led the authorities to open temporary pedagogical higher education institutions, producing, in particular, teachers for grades V-VII and VIII-X. The author tries to decipher, based on unique archival sources, the ins and outs of the founding process of the Soroca Educational Institute – a pedagogical higher education institution with an ephemeral existence, to which the regime assigned a role of „firefighter" for the shortage of teachers in the public education of the Moldavian SSR.*

Keywords: *Soroca Educational Institute, pedagogical higher education institutions, school, teachers, students, Moldavian SSR.*

Context general

Un fenomen specific învățământului superior postbelic a fost masificarea lui generală, acest caracter de masă al şcolii superioare fiind determinat, pe de o parte, de imperativele planurilor ambiţioase de refacere şi modernizare accelerată ale statelor abia ieşite din cel de-al Doilea Război Mondial şi de competiţia dintre cele două supraputeri, determinată de condiţiile Războiului Rece, pe de altă parte. Masificarea învățământului superior era cu atât mai importantă pentru Uniunea Sovietică, cu cât statul, care suferise

enorme pagube materiale şi pierderi umane, era constrâns să-şi recupereze potenţialul educaţional scos din circuit de război în paralel cu organizarea rezistenţei „celeilalte tabere", adică a statelor cu un potenţial de reabilitare mult mai mare sau care se aflau în situaţii mai favorabile la acest capitol.

Războiul sovieto-german a produs modificări esenţiale cantitative, dar şi calitative ale potenţialului uman al sistemului educaţional al Uniunii Sovietice. Odată cu permiterea muncii copiilor cu şi fără întreruperea instruirii în şcoală[1], copiii şi adolescenţii de vârstă şcolară au fost antrenaţi în muncile agricole, la construcţia fortificaţiilor, au fost angajaţi la întreprinderi industriale, războiul reducând cu mai bine de jumătate numărul de elevi (*tabel 1*). În ce priveşte profesorii, o bună parte a lor au fost mobilizaţi în Armata Roşie, antrenaţi în activităţi de producţie sau în alte munci pentru asigurarea frontului, numărul lor înjumătăţindu-se după primul an de război (*tabel 1*). Totodată sistemul educaţional a fost lipsit şi de întreg patrimoniul material – o parte a lui a fost distrus, mai ales în zonele de desfăşurare a operaţiunilor militare, iar altă parte a clădirilor şcolilor au fost transformate în cazărmi, spitale militare sau adaptate pentru alte instituţii care asigurau necesităţile de război.

Tabelul 1.

Evoluţia numerică a contingentelor de elevi şi învăţători în URSS. 1940-1945

Anul de învăţă-mânt	Număr de elevi				Învăţători	
	Total	inclusiv				
		şcoli primare	şcoli de 7 clase	şcoli medii	nr.	% raportat la anul 1940/41
1940-1941	37 784 000	10 060 000	12 525 000	12 199 000	1 237 000	
1941-1942	17 765 000	5 428 000	6 649 000	5 643 000	670 000	54 %
1944-1945	24 656 000	6 550 000	8 854 000	7 194 000	980 000	79 %
1945-1946	26 094 000	9 430 000	9 558 000	7 021 000	1 043 000	86 %

Tabel elaborat în baza datelor din: *Народное хозяйство СССР в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг. Статистический сборник, Москва: Информационно-издательский центр, 1990, с. 206; Народное хозяйство СССР в 1956 году, Москва: Государственное статистическое издательство 1956, с. 221-222.*

[1] Россинский Ю.Г. *Система образования РСФСР в годы Великой отечественной войны.* В: Отечественная и зарубежная педагогика, 2015, nr. 2 (23), pp. 24-40.

Procesul de restabilire a sistemului educaţional sovietic a fost iniţiat şi a decurs paralel cu operaţiunile militare ale războiului sovieto-german. Sovietul Comisarilor Poporului al Uniunii RSS obliga, prin hotărârile din 8 septembrie şi 1 decembrie 1943, autorităţile din domeniul învăţământului public să înregistreze şi să şcolarizeze toţi copii care au făcut 7 ani până la 1 septembrie 1944[2]. Prin cea din urmă hotărâre se reducea cu un an vârsta intrării copiilor în şcoală, astfel ca elevii să termine şcoala de şapte clase la vârsta de 14 ani şi, în aşa mod, să poată fi direcţionaţi spre admitere în şcolile profesionale, şcolile de pe lângă fabrici şi uzine (FZO) şi direct la muncă în întreprinderi industriale, sovhozuri sau colhozuri – acolo unde era nevoie acută de braţe de muncă.

Şi pentru că refacerea învăţământului public depindea în mare măsură de numărul şi calitatea personalului didactic care trebuia să asigure funcţionarea sistemului educaţional, hotărârea Sovietului Comisarilor Poporului al Uniunii RSS din 20 august 1945 „Cu privire la îmbunătăţirea pregătirii învăţătorilor", propunea un program concret în acest sens. În primul rând, autoritatea executivă unională anula posibilitatea formării în termene reduse a cadrelor didactice fără studii medii şi stabilea tipurile de instituţii de învăţământ superior cu dreptul de a forma personal de înaltă calificare în domeniul pedagogic[3]. Hotărârea respectivă statua faptul că în Uniunea Sovietică personalul didactic poate fi pregătit în institute pedagogice, învăţătoreşti şi în şcoli pedagogice – fiecare tip de instituţie de învăţământ pedagogic trebuia să aibă aceeaşi structură. Institutele pedagogice erau împărţite în trei grupe. Cele din prima şi a doua grupă se constituiau din câte şase facultăţi, cele din grupa a treia – din câte trei facultăţi. Institutele învăţătoreşti, însă, urmau să aibă câte trei secţii: secţia de istorie şi filologie, cea de fizică şi matematică şi secţia de geografie şi ştiinţele naturii. De asemenea, pentru fiecare grup de instituţii de învăţământ pedagogic era indicat un minim de catedre, săli de clasă şi laboratoare. Hotărârea menţionată mai fixa pentru fiecare categorie de instituţii câte un plan anual de admitere a studenţilor la anul I şi, în acelaşi timp, extindea dreptul de organizare a doctoratului (aspiranturii) pentru domeniu pedagogic asupra mai multor institute pedagogice. În aşa

[2] *Мы должны учить всех детей и учить хорошо, несмотря на сложность военного времени.* В: Отечественная и зарубежная педагогика, 2015, nr. 2 (23), pp. 66-92. Disponibil: https://cyberleninka.ru/article/n/my-dolzhny-uchit-vseh-detey-i-uchit-horosho-nesmotrya-na-slozhnost-voennogo-vremeni (accesat la 14.09.2020).

[3] *Об улучшение дела подготовки учителей: постановление СНК СССР № 2088 от 20 августа 1945 г.* В: Народное образование. Основные постановления, приказы, инструкции. Москва, Учпедгиз, 1948, с. 375-376.

mod, prin hotărârea din 20 august 1945, statul sovietic a creat un sistem centralizat şi unic de pregătire a învăţătorilor de clasele a I-IV şi a V-X pentru sistemul său educaţional.

Eforturile guvernului sovietic[4] însă nu au permis restabilirea învăţământului şcolar în măsura în care şi-ar fi dorit-o autorităţile de stat şi de partid. Distrugerile şi pierderile umane din timpul războiului, precum şi haosul postbelic au adus în sala de clasă la începutul anului de învăţământ 1945/1946 puţin peste 26 de milioane de elevi, un număr ce constituia doar 69% din numărul şcolarilor din anul 1940/1941 şi circa 1 milion de cadre didactice, adică 86% din resursa educaţională umană antebelică (*tabel 1*).

Situaţia învăţământului era şi mai gravă în RSS Moldovenească, republică restabilită după reanexarea Basarabiei în primăvara anului 1944 şi odată cu reinstaurarea sa, regimul a demarat şi procesul de restabilire/creare a sistemului educaţional sovietic şi a reţelei de şcoli de toate nivelele. În conformitate cu statisticile sovietice, către 15 iulie 1944, Comisariatul Poporului pentru Învăţământ al RSS Moldoveneşti reuşise să refacă 877 de şcoli în „raioanele eliberate", inclusiv 699 de şcoli primare, 146 de şcoli de 7 clase şi 32 de şcoli medii. Autorităţile moldoveneşti sovietice planificau să şcolarizeze către 1 septembrie 1944 un număr de 170 438 de elevi, inclusiv 103 989 de copii în clasele primare, 51 985 de elevi în şcolile cu 7 clase şi 14 464 de elevi în şcolile medii[5].

Comisarul pentru învăţământ al RSS Moldoveneşti era obligat printr-o hotărâre a Sovietului Comisarilor Poporului din 15 iulie 1944 „să încheie completarea cu cadre pedagogice a şcolilor către ziua de 15 august 1944"[6]. Dar comisarul Macarie Radul s-a pomenit într-o situaţie ingrată, or, pe lângă războiul care a scos din sistemul educaţional un număr considerabil de pedagogi, situaţia se complica în RSS Moldovenească şi mai mult, căci persoanele care deţineau calificările necesare – şi acestea foarte puţine cantitativ (o bună parte s-a retras peste Prut odată cu armata şi administraţia română), pe deasupra nu corespundeau rigorilor educaţiei sovietice.

Documentele sovietice nu ne oferă date despre vreun număr de învăţători care urmau să asigure procesul didactic în şcolile deschise în anul 1944 şi statisticile oficiale sovietice nu prezintă vreo estimare cantitativă a cadre-

[4] Au fost adoptate și alte măsuri care trebuiau să motiveze revenirea copiilor şi a învăţătorilor în şcoli. Pentru detalii: Постановлением СНК СССР и ЦК ВКП(б) от 11 августа 1943 г. на 50% повышается заработная плата учителей начальной и средней школы

[5] Arhiva Naţională a Republicii Moldova (ANRM), Fond (F.) 2991, inventar (inv.) 1, dosar (d.) 2, fila (f.) 233-235.

[6] *Ibidem*, f. 229.

lor didactice în republicile unionale după încheierea războiului[7]. În schimb, documentele emise de diverse autorităţi republicane începând cu anul 1944 indică numărul de învăţători „care trebuie înscrişi la cursurile de perfecţionare" de scurtă durată. Suntem determinaţi să considerăm că autorităţile sovietice au reuşit să angajeze în şcolile din RSS Moldovenească pentru anul de învăţământ 1944/1945 vreo 5 000 de persoane, or într-o hotărâre a Sovietului Comisarilor Poporului cu privire la pregătirea pentru anul şcolar 1945/1946, se indică acest număr de cadre didactice care au trecut prin malaxorul cursurilor de pregătire de scurtă durată[8]. Numărul lor era insuficient pentru acoperirea posturilor vacante, iar despre calificarea lor putem să presupunem că era una insuficientă, din moment ce chiar autorităţile recunosc „pregătirea nesatisfăcătoare a majorităţii învăţătorilor angajaţi în şcoli"[9]. Un alt argument care ne susţine opinia este numărul şi densitatea a tot felul de „cursuri de pregătire" sau/şi „de perfecţionare": de o lună, de jumătate de lună, de trei luni, de jumătate de an, de un an etc., la care erau „invitaţi" cei angajaţi în instituţiile de învăţământ public în această perioadă.

Nici reevacuarea din raioanele estice ale Uniunii RSS a profesorilor care au fost angajaţi până la război în RSS Moldovenească, nici repartizarea totală a absolvenţilor Institutului Pedagogic din Chişinău şi ai celui învăţătoresc din Tiraspol şi nici învăţătorii (de fapt, în document este indicat termenul „persoane") trimişi de Comisariatul pentru Învăţământ al RSFSR nu au reuşit acopere în anul şcolar 1945/1946 necesarul de personal didactic în şcolile Moldovei Sovietice[10].

Constituţia stalinistă, adoptată în anul 1936, acţiunea căreia s-a extins şi asupra RSS Moldoveneşti, legifera obligativitatea învăţământul primar de patru clase pentru toţi cetăţenii Uniunii RSS. Învăţământul general (şcoala de şapte clase) şi cel mediu (şcoala de 10 clase) era opţional şi depindea în mare măsură de potenţialul financiar al familiilor cetăţenilor sovietici, care, pentru cea mai mare parte a lor, nu era unul în măsura să întreţină concomitent 4-5 copii la şcoală. Pe de altă parte, industrializarea sovietică determina un necesar de forţe de muncă muncitoreşti, astfel că cea mai mare parte a tinerilor, convinşi de propaganda socialistă, alegeau să se angajeze la fabrici sau uzine, decât să continue şcoala. Iar după introducerea taxelor de studii

[7] Vezi: *Народное хозяйство СССР в 1956 году, Москва, 1956; Народное хозяйство ССР в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.* Статистический сборник, Москва, Информационно-издательский центр, 1990.
[8] ANRM, F. 2848, inv. 22, d.12, ff. 145.
[9] *Ibidem*, d. 14, f. 230-231.
[10] *Ibidem*; ANRM, F. 2848, inv. 22, d.12, ff. 147.

în clasele a VIII-X ale şcolilor medii sovietice[11], această treaptă a devenit şi mai inaccesibilă pentru o bună parte a cetăţenilor sovietici, mai ales că statul sovietic a dispus şi mobilizarea tinerilor din oraşe şi sate în şcolile de meserii şi şcolile de instruire în fabrici şi uzine (FZO)[12]. Abia peste 10 ani, în anul 1949, printr-un set de rezoluţii ale autorităţilor unionale de stat şi de partid, se va introduce învăţământul obligatoriu şi universal de şapte clase[13]. La 25 mai 1949, Biroul Comitetului Central al PC(b) al Moldovei şi Sovietul Miniştrilor al RSS Moldoveneşti au aprobat hotărârea prin care, începând cu 1 septembrie 1949, se introducea învăţământul obligator de şapte clase în 21 de raioane ale Moldovei Sovietice şi învăţământul obligator de 10 clase pentru locuitorii oraşelor Chişinău, Tiraspol, Bălţi, Bender, Soroca, Cahul şi Orhei[14]. Hotărârea respectivă îl desemna pe ministrul învăţământului drept responsabil pentru transferarea elevilor absolvenţi ai clasei a IV-a în clasa a V-a a şcolii de şapte clase şi a absolvenţilor clasei a VII-a în clasa a VIII-a a şcolilor medii din cele şapte oraşe, precum şi de crearea condiţiilor necesare pentru organizarea studiilor acestor elevi – şcoli, cadre didactice, convingerea părinţilor să-şi dea copiii în clasele mari, materiale didactice şi altele.

Deşi în hotărâre nu sunt indicate cheltuielile necesare pentru executarea ei, precum şi alte implicaţii de ordin material şi uman, din notele informative prezentate lui Gherasim Rudi, preşedintele Sovietului Miniştrilor al RSS Moldoveneşti de către Artiom Lazarev, ministrul învăţământului, aflăm că ministerul planifica să desfăşoare activităţi didactice în anul de studii

[11] În conformitate cu Hotărârea Sovietului Comisarilor Poporului al Uniunii RSS din 2 octombrie 1940, „Cu privire la stabilirea taxelor de şcolarizare în clasele şcolii medii şi în instituţiile de învăţământ superior din URSS şi cu privire la modificarea procedurii de calcul al burselor", elevii claselor a VIII-X ale şcolilor medii care îşi făceau studiile în oraşele Moscova, Leningrad şi alte capitale ale republicilor unionale trebuiau să plătească o taxă anuală de studii în volum de 200 de ruble, iar cei care urmau studiile şcolii medii în alte oraşe, precum şi în localităţi rurale – în volum de 150 ruble anual. Vezi: *Об установлении платности обучения в старших классах средних школ и в высших учебных заведениях СССР и об изменении порядка назначения стипендий, 2 октября 1940 г.* В: Собрание постановлений и распоряжений Правительства Союза Советских Социалистических республик, 1940, № 27, стр. 910-911. Disponibil: http://istmat.info/node/18852 (accesat la 12.VII.2020)

[12] *О призыве городской и колхозной молодежи в ремесленные училища, железнодорожные училища и школы фабрично-заводского обучения, 2 октября 1940 г.* В: Собрание постановлений и распоряжений правительства Союза Советских Социалистических республик, 1940, № 25, стр. 841-843. Disponibil: http://istmat.info/node/18822 (accesat la 12.VII.2020)

[13] Сажин Д. П., *Правовое содержание всеобуча в советский период.* В: Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. Грамота, 2012, № 10 (24), ч. II, с. 163-167. (165) Disponibil: https://www.gramota.net/articles/issn_1997-292X_2012_10-2_39.pdf (accesat la 13.VII.2020)

[14] ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 52, ff. 356-363.

1949/1950 în 1155 de şcoli primare, 661 de şcoli de şapte clase şi 104 şcoli medii. Conform afirmaţiilor ministrului, majoritatea absolvenţilor claselor primare din raioanele vizate de hotărâre îşi continuau studiile în şcoala medie şi în anii precedenţi, astfel că pentru punerea în aplicare a hotărârii, estima ministrul, va fi nevoie de a reorganiza doar 20 de şcoli primare în şcoli de şapte clase, de a deschide 9 internate pentru 200 de elevi şi de a mări numărul de clase cu 50 de unităţi pentru a-i putea înmatricula în clasa a V-a pe încă 2000 de copii[15]. În ce priveşte introducerea învăţământului obligatoriu de 10 clase în cele 7 oraşe ale RSS Moldoveneşti, ministrul considera că dacă se mai deschide o şcoală medie în oraşul Tiraspol în anul 1949 (care şi aşa era în plan), cele 26 de şcoli medii din urbele nominalizate sunt suficiente pentru şcolarizarea tuturor absolvenţilor clasei a VIII-a. Ministrul recomanda să se mărească numărul de elevi în clase, fără să deschidă alte şcoli medii[16].

În aceste condiţii, deficitul de cadre didactice pentru toate cele trei trepte ale învăţământului general a luat proporţii şi mai mari. La 1 iulie 1949, în şcolile din RSS Moldovenească erau angajaţi 12 840 de învăţători, inclusiv absolvenţii din acest an ai institutelor pedagogice, învăţătoreşti şi ai şcolilor pedagogice[17]. Deşi în anul 1949 toţi cei 807 absolvenţi ai instituţiilor de învăţământ pedagogic superioare ai şcolilor pedagogice din RSS Moldovenească au fost repartizaţi în raioane, alţii 265 de învăţători au fost „importaţi" din diferite regiuni ale URSS[18], în urma unui control asupra gradului de „pregătire a şcolilor primare, de 7 clase şi medii pentru noul an de învăţământ" realizat în lunile iulie-august 1949 de Ministerul Controlului de Stat, autoritatea respectivă semnala un deficit de 1700 de învăţători în şcolile din Moldova Sovietică, inclusiv 860 de învăţători pentru clasele primare, 751 de învăţători pentru clasele V-VII şi 89 de profesori pentru clasele VIII-X[19]. Nici măcar în şcolile „din raioanele de hotar" şi în cele medii moldoveneşti, care, în conformitate cu hotărârea ministerului de resort din 11 mai 1949, trebuiau asigurate în regim de urgenţă (în scopuri propagandistice) cu personal didactic, se menţiona în nota informativă a Ministerului Controlului de Stat, nu au fost acoperite locurile vacante. „În şcolile medii moldoveneşti, se indica în raportul respectiv, deficitul de profesori este 66 de persoane, inclusiv 27 profesori de fizică şi matematică şi 14 profesori de limba moldovenească", iar în raioanele de hotar ale RSS Moldovenească

[15] Arhiva Organizaţiilor Social-politice din Republica Moldova (AOSPRM), F. 51, inv. 8, d. 400, ff. 4-6.
[16] *Ibidem*, ff. 8-9.
[17] AOSPRM, F. 51, inv. 8, d. 399, f. 31.
[18] AOSPRM, F. 51, inv. 8, d. 63, f. 176. În anul 1948, în şcolile din RSSM au fost repartizaţi 659 de învăţători din alte republici ale URSS. În: ANRM, F. 288848, inv. 2, d. 49, ff. 8-9.
[19] *Ibidem*, f. 58.

302 posturi de învăţător de clasele primare şi 104 posturi de profesor pentru clasele V-VII au rămas neacoperite şi în anul de studii 1949/1950[20].

Deficitul numeric de cadre era doar una dintre probleme, or personalul angajat în şcoli avea şi o pregătire profesională incertă şi insuficientă. Despre calitatea procesului didactic putem judeca reieşind din faptul că cea mai mare parte a cadrelor didactice – circa 65% (8 345 persoane) aveau o experienţă de muncă de la 1 la 5 ani şi doar 1 767 de învăţători aveau experienţă mai mare de 10 ani[21]. Pe deasupra, soluţionarea deficitului de cadre didactice prin supraîncărcarea normei a profesorilor angajaţi conducea la suprasolicitarea cadrelor didactice şi la reducerea calităţii muncii lor. În unele şcoli, din cauza lipsei profesorilor nu se predau unele discipline şcolare[22]. Nici chiar în raionul Chişinău şcolile nu erau completate cu personalul necesar. Chiar dacă toate şcolile din acest raion organizau procesul de învăţământ în două schimburi şi majoritatea învăţătorilor au primit câte 1,5 norme didactice, totuşi 17 posturi din şcolile acestui raion rămâneau neacoperite în anul 1949/1950[23].

O bună parte a personalului pedagogic angajat în învăţământ nu corespundea celor mai elementare rigori. Este simptomatic cazul raionului Bălţi, expus în nota informativă „Cu privire la pregătirea şcolilor din raion pentru anul de studii 1949-1950", elaborată de către secretarul comitetului raional de partid. Acesta din urmă raporta lui Constantin Cernenko, şeful Secţiei propagandă şi agitaţie a CC al PC(b) al Moldovei, că în noul an de învăţământ 1949-1950, în cele 40 de şcoli care funcţionează în raionul Bălţi, sunt angajaţi 296 de învăţători, printre care doar 6 persoane au diplomă de studii superioare, 30 de persoane au studii superioare incomplete, 96 de învăţători au doar studii medii, iar 164 de cadre didactice nu au terminat nici măcar şcoala medie[24]. Această lipsă de formare profesională a persoanelor angajate în învăţământ provoca situaţii supărătoare şi jenante şi eroda autoritatea profesiei de pedagog. În raportul menţionat mai sus, secretarul de partid al raionului Bălţi, pentru a-şi consolida pretenţiile, povesteşte despre o persoană angajată pe post de profesor în şcoala de şapte clase din satul Alexăndreni, care „a absolvit colegiul de morărit. Anul trecut acesta /Pecerschii/ împreună cu învăţătorul t. Bernştein au încercat să rezolve o problemă timp de 4 luni, dar aşa şi nu au putut să o rezolve, deşi elevii au rezolvat aceeaşi problemă timp de jumătate de oră"[25].

[20] *Ibidem*.
[21] AOSPRM, F. 51, inv. 8, d. 399, f. 31; ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 49, ff. 8-9.
[22] AOSPRM, F. 51, inv. 8, d. 63, f. 176.
[23] *Ibidem*, f. 184.
[24] AOSPRM, F. 51, inv. 8, d. 400, f. 91.
[25] *Ibidem*.

În primii ani de după război, misiunea de a pregăti cadre didactice calificate pentru învăţământul din RSS Moldovenească era pusă în seama celor trei instituţii de învăţământ superior, o parte restabilite şi altă parte create în anii 1944-1945 şi a celor şapte instituţii de învăţământ mediu de specialitate. Astfel, Institutul Pedagogic din Chişinău a fost reevacuat din oraşul Buguruslan, reg. Orenburg[26], în primăvara anului 1944, Institutul Învăţătoresc de la Tiraspol a fost restabilit în vara anului 1944[27] şi Institutul Învăţătoresc din Bălţi, cu două facultăţi, a fost deschis în vara anului 1945[28]. În ce priveşte instituţiile de învăţământ mediu de specialitate, începând cu primăvara anului 1944, în RSS Moldovenească au fost organizate 7 şcoli pedagogice în oraşele Tiraspol, Orhei, Călăraşi, Bender, Soroca, Bălţi şi Cahul[29]. În general, în conformitate cu reglementările sovietice postbelice, institutele pedagogice pregăteau profesori pentru şcolile medii, cele învăţătoreşti – pentru şcoala de şapte clase şi şcolile pedagogice – cadre didactice pentru învăţământul primar[30].

Tabelul 2.

Evoluţia cantitativă a contingentelor de studenţi ale instituţiilor de învăţământ superior pedagogic din RSS Moldovenească. 1944-1949

An de învăţământ / Instituţia	Număr de studenţi									
	1944-1945		1945-1946		1946-1947		1947-1948		1948-1949	
	Total	Absol.	Total	Absol.	Total	Absol.	Total	Absol.	Total	Absol.
Institutul Pedagogic din Chişinău	384	25	404	41	415	103	445	75	562	79
Institutul Învăţătoresc din Tiraspol	206	-	206	105	251	122	289	209	339	150
Institutul Învăţătoresc din Bălţi	-		97		150		150		352	125
Total	**590**		**707**	**82**	**816**	**258**	**884**	**284**	**1253**	**354**

Tabel elaborat în baza documentelor din: ANRM, F. 1961, inv. 1, d. 6, f. 37; d. 33, f. 12; d. 56, f. 10b; d. 78, f. 17; ANRM, F. 2848, inv. 2. d. 71, f. 183-184; d. 49,

[26] ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 2, f. 221 (a).
[27] ANRM, Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 1, f. 1; ANRM, F. 2991, inv. 1, d. 2, f. 222.
[28] ANRM, F. 2848, inv. 22, d. 12, ff. 12-13.
[29] *Ibidem*, d. 32, f. 282.
[30] *Об улучшение дела подготовки учителей: постановление СНК СССР № 2088 от 20 августа 1945 г.* В: Народное образование, Основные постановления, приказы, инструкции, Москва: Учпедгиз, 1948, с. 375-376.

ff. 8-9; ANRM, F. 3143, inv. 1, d. 24, f. 1-1-verso; d. 63, f. 3-4; ANRM. Filiala Tiraspol, F. 225, inv. 1, d. 3, f. 1; d. 39, f. 27; d. 54, f. 7; ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 3, ff. 8, 9; d. 48, ff. 95, 96a; d. 49, ff. 1; AOSPRM, F. 51, inv. 2, d. 150, f. 20; inv. 3, d. 242, ff. 3, 29; d. 267, ff. 2, 10, 81; inv. 4, d. 332, f. 42.

Pe parcursul primilor cinci ani de funcţionare, instituţiile de învăţământ superior pedagogic au realizat o activitate intensă de motivare şi de atragere a absolvenţilor şcolilor medii să se înscrie la specialităţile pedagogice, dar nici în unul dintre cei 5 ani de după război, institutele respective nu au reuşit să îndeplinească planul de admitere fixat de autorităţile statului pentru fiecare specialitate în parte[31]. Astfel că numărul studenţilor la specialităţile pedagogice nu a crescut spectaculos în cei cinci ani (*tabel 2*), iar deficitul de cadre didactice era sortit să rămână unul cronic în RSS Moldovenească[32]. Şi mai puţini studenţi ajungeau să absolve instituţiile pedagogice, deşi durata studiilor la institutele învăţătoreşti era de doar doi ani. Abandonul studiilor înjumătăţea de multe ori numărul de studenţi în grupele academice, fenomenul fiind mult mai spectaculos pentru anul I. Reprezentantul Gosplanului URSS în RSS Moldovenească explica autorităţilor unionale într-o notă informativă elaborată în toamna anului 1947 motivele abandonului instituţiilor de învăţământ superior de către studenţi, menţionând că o bună parte a studenţilor renunţă la studii din cauza condiţiilor materiale foarte proaste, „mai ales cele din primăvara anului 1947", iar altă parte a studenţilor abandonează din cauza nereuşitei academice[33]. Fenomenul a fost unul specific învăţământului superior moldovenesc încă mulţi ani. Cei mai mulţi studenţi de la anul I (13,9%) care au abandonat studiile în primul semestru al anului de învăţământ 1948/1949 erau de la instituţiile de învăţământ superior pedagogic[34].

Numărul absolvenţilor acestor instituţii era şi mai mic (*tabel 2*), or, în afara pierderii unui număr impresionat de studenţi pe parcursul anilor de studii prin abandon, cauza fenomenului se explica şi prin exmatricularea studenţilor din ultimul an de studii din cauza nesusţinerii examenelor de stat (examene de absolvire)[35]. De exemplu, din cei 91 de studenţi de la anul IV care urmau să absolve Institutul Pedagogic din Chişinău în anul 1946, doar 67 au susţinut cu succes examenele de absolvire şi au luat diplome

[31] ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 49, ff. 1-2.
[32] Pentru detalii: Liliana Rotaru, *Raportul naţional şi social al abandonul universitar în RSS Moldovenească în primii ani de după război*. În: Perspectivele şi problemele integrării în spaţiul european al cercetării şi educaţiei, Cahul: US „B. P. Hasdeu", 2017, pp. 238–243.
[33] ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 49, f. 2.
[34] *Ibidem*, d. 623, f. 1.
[35] ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 49, f. 2.

de studii superioare[36]. În ce priveşte institutele învăţătoreşti, situaţia era şi mai critică: cele două institute învăţătoreşti din RSS Moldovenească au realizat planul de absolvire în anul 1949 în proporţie de 69,3%[37]. Pentru că instituţiile de învăţământ superior pedagogic erau inapte să asigure întregul necesar de învăţători, Sovietul Miniştrilor al URSS a emis la 1 februarie 1949 o hotărâre prin care obliga Ministerul Învăţământului al Uniunii Sovietice să repartizeze la muncă în şcolile medii nu mai puţin de 50% din absolvenţii universităţilor de la specialităţile istorie, limbi şi literaturi, geografie, biologie şi nu mai puţin de 20% de la specialităţile fizică şi matematică[38]. Ţinând cont de faptul că Universitatea de Stat din Chişinău s-a înfiinţat în anul 1946, în vara anului 1949 studenţii admişi în anul I în 1946 erau de abia promovaţi în anul IV. Astfel, în anul de învăţământ 1948/1949, în anul IV, la Facultatea de Istorie şi Filologie erau înmatriculaţi 70 de studenţi, şi la Facultatea de Fizică şi Matematică – 20[39]. Celelalte facultăţi ale Universităţii nu aveau studenţi la anul IV de studii. Chiar dacă admitem că toţi studenţii au susţinut examenele de absolvire şi au primit diplome, cei 35 de profesori de istorie şi limbă şi literatură rusă şi limbă şi literatură moldovenească şi cei 4 profesori de fizică şi matematică care ar fi trimişi în şcolile medii nu soluţionau problema deficitului de personal didactic din şcolile medii ale RSS Moldoveneşti.

Deschiderea Institutului Învăţătoresc la Soroca

În condiţiile în care şi aşa numărul de absolvenţi ai instituţiilor de învăţământ superior pedagogic din RSS Moldovenească nu putea acoperi necesarul de cadre didactice pentru reţeaua de şcoli de şapte clase şi medii, introducerea învăţământului obligator de şapte clase în localităţile rurale şi a celui mediu în cele urbane făcea să crească şi mai mult deficitul de profesori şcolari, periclitând procesul didactic şi realizarea misiunii şcolii în societatea sovietică.

Prin hotărârea menţionată mai sus, „Cu privire la pregătirea cadrelor didactice pentru şcolile de şapte clase şi cele medii", Sovietul Miniştrilor al Uniunii RSS indica ministerelor învăţământului din republicile unionale să identifice posibilitatea transformării unor şcoli pedagogice în institute învăţătoreşti cu scopul de a pregăti în regim de urgenţă învăţători pentru clasele V-VII din republicile respective[40]. La 24 iulie 1949 Sovietul Miniştrilor al URSS a dispus autorităţilor RSS Moldoveneşti să deschidă în oraşul Soroca

[36] ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 3, f. 8.
[37] *Ibidem*, d. 49, f. 2.
[38] ANRM, F. 2992, inv. 1, d. 47, f. 3.
[39] ANRM, F. 3186, inv. 1, d. 68, f. 77.
[40] ANRM, F. 2992, inv. 1, d. 47, f. 4.

„un institut învăţătoresc de stat moldovenesc”[41]. La mai puţin de două luni (6.IX.1949), Sovietul Miniştrilor al RSS Moldoveneşti a hotărât să reorganizeze şcoala pedagogică din Soroca într-un „institut învăţătoresc moldovenesc cu durata de studii de doi ani de la 1 septembrie 1949”[42]. Elevii de la secţia cu frecvenţă şi cei de la frecvenţă redusă ai şcolii pedagogice din Soroca au fost transferaţi în alte instituţii de învăţământ mediu de specialitate din RSS Moldovenească.

Autoritatea centrală republicană stabilea pentru noul institut învăţătoresc un plan anual de admitere de 200 de persoane „din contul reducerii planurilor de admitere la şcolile pedagogice din republică”[43]. Ministrul învăţământului al RSS Moldovenească era obligat să asigure realizarea planului de înmatriculare prin „admiterea absolvenţilor şcolilor medii” la institutul din Soroca, Deoarece planul de admitere în instituţiile de învăţământ superior pedagogic din RSS Moldovenească era de 705 persoane, în timp ce doar 500 de persoane au absolvit în anul 1949 şcolile medii moldoveneşti[44], Ministrului învăţământului i se recomanda să identifice 60 de învăţători de clasele primare care aveau doar studii medii şi „să-i trimită la studii” la institutul din Soroca[45]. Pentru a nu descoperi posturile din şcolile de unde învăţătorii vor fi „trimişi la studii”, autoritatea republicană ordona ca 50% dintre studenţii anului III ai fostei şcoli pedagogice din Soroca „să fie trimişi la muncă” în locul celor care au fost „trimişi la studii”. Studenţii anului III ai şcolii pedagogice trimişi să-i înlocuiască pe cei înmatriculaţi la Institutul Învăţătoresc din Soroca trebuiau transferaţi la secţia cu frecvenţă redusă a aceluiaşi Institut, pentru a realiza planul de admitere şi la această formă de învăţământ. Deoarece hotărârea Sovietului Miniştrilor al RSS Moldoveneşti a fost aprobată la 6 septembrie 1949, iar anul de învăţământ în sistemul educaţional sovietic începea la 1 septembrie, autoritatea republicană dispunea transferarea începutului anului de învăţământ pentru Institutul Învăţătoresc din Soroca de la 1 la 15 septembrie 1949, precum şi extinderea perioadei de admitere la această instituţie până la 5 septembrie.

În raportul pentru primul an de activitate al Institutului Învăţătoresc din Soroca, se menţionează că direcţia şi cadrele didactice au realizat acţiuni intense de promovare şi admitere a studenţilor încă din luna august 1949[46]. Dar perioada foarte scurtă pentru a face cunoscută existenţa acestui institut şi

[41] ANRM, F. 2848, inv. 2, d. 160, f. 23.
[42] *Ibidem*, inv. 22, d. 76, ff. 150-153; *Ibidem*, F. 2991, inv. 5. d. 36, f. 1.
[43] *Ibidem*, inv. 22, d. 76, ff. 150-153
[44] *Ibidem*, inv. 2, d. 72, f. 17.
[45] *Ibidem*, inv. 22, d. 76, ff. 150-153
[46] ANRM, F. 2991, inv. 5. d. 36, f. 3.

pentru a convinge cât mai multe persoane să depună dosarele, pe de o parte, şi numărul mic în general de absolvenţi de şcoli medii în RSS Moldovenească, pe de altă parte, nu au permis îndeplinirea planului de admitere stabilit de autorităţi. Drept rezultat, direcţia Institutului, organizând activitatea de înmatriculare, a întâmpinat mari dificultăţi în sensul completării contingentului de studenţi. Conform planului de admitere, în anul 1949/1950 Institutul Învăţătoresc de la Soroca trebuia să înmatriculeze la anul I, în cinci secţii (Limba şi literatură moldovenească, Limba şi literatură rusă, Fizică şi matematică, Ştiinţe ale naturii şi geografie şi Istorie), 200 de persoane. Către începutul anului de studiu, comisia de admitere a Institutului a reuşit să realizeze planul cu doar aproape 65%, înmatriculând doar 131 de persoane[47]. Studenţii, admişi în primul an, erau distribuiţi diferit la cele cinci secţii ale Institutului. Dacă, de exemplu, la Secţia de limbă şi literatură moldovenească au fost înmatriculaţi doar 17 studenţi, planul de stat fiind realizat cu mai puţin de 35%, atunci la Secţia de limba şi literatura rusă planul a fost depăşit cu peste 30% (*Tabel 3*).

Tabelul 3.

Dinamica contingentului de studenţi al Institutului Învăţătoresc din Soroca în anul de învăţământ 1949-1950[48]

Secţia	Planul de admitere	Admişi de facto	Inclusiv moldoveni	Înmatriculaţi pe parcursul anului			Au abandonat				Total la sf. anului
				În total	inclusiv		În total	Motiv de boală	Nereuşită academică	Alte cauze	
					Veniţi din alte instituţii	Admitere suplimentară					
Limba şi literatura moldovenească	50	17	17	2	-	2	4	1	1	2	**15**
Fizică şi matematică	50	21	14	-	-	-	3	1	-	2	**18**
Ştiinţe ale naturii şi geografie	25	21	15	2	2	-	3	1	-	2	**20**
Istorie	25	10	7	2	2	-	2	-	-	2	**10**
Limba şi l iteratura rusă	50	62	-	9	1	8	8	-	-	8	**63**
TOTAL	**200**	**131**	**53**	**15**	**5**	**10**	**20**	**3**	**1**	**16**	**126**

[47] ANRM, F. 2991, inv. 5. d. 36, f. 8.
[48] *Ibidem*.

Pentru organizarea Institutului Învăţătoresc de la Soroca şi, ulterior, a activităţilor pentru care a fost înfiinţat, în calitate de director a fost numit fostul şef al Catedrei de marxism-leninism a Conservatorului din Chişinău, Alexandr Procopovici Bannik[49]; după cum aprecia adjunctul său, acesta „se credea împărat şi se comporta mojiceşte cu angajaţii Institutului”[50]. În funcţia de director adjunct pentru activitate didactică a fost desemnat Fiodor Petrovici Uler, iar director adjunct pentru învăţământul cu frecvenţă redusă – T. F. Popovici.

Procesul didactic în cele şase grupe academice în care au fost organizaţi cei 131 de studenţi ai Institutului urma să fie asigurat în mare parte[51] de cele 14 persoane din statele de funcţie ale şcolii pedagogice din Soroca, transferate în 1949 la Institutul Învăţătoresc. Niciunul dintre foştii profesori ai şcolii pedagogice, care s-au pomenit peste noapte avansaţi într-o instituţie de învăţământ superior, nu deţinea vreun grad ştiinţific sau titlu ştiinţifico-didactic. Majoritatea lor aveau studii în instituţii sovietice şi doar Maria Bulat, profesoară de geografie, era absolventă a Universităţii din Iaşi, iar Vasilii Coren îşi încheiase studiile superioare înainte de revoluţia din 1917[52]. Personalul didactic din şcoala pedagogică nu putea acoperi necesităţile noii instituţii de învăţământ superior. Astfel că direcţia Institutului a identificat şi angajat prin cumul mai multe persoane din organizaţiile şi şcolile din Soroca: directorul şcolii medii din Soroca (Maleţchii – în document nu este indicat prenumele) a fost invitat pentru predarea disciplinelor *Literatura rusă veche, Folclorul rus şi Literatura universală* la Secţia de limba şi literatura rusă, iar secretarul redacţiei gazetei raionale (Lerner) şi o învăţătoare din şcoala medie rusă (Hvorova) au fost angajaţi pentru a asigura predarea unor discipline ca *Bazele statului sovietic* şi *Istoria lumii antice* studenţilor de la Secţia istorie. Şi la Soroca, tot aşa ca în celelalte oraşe universitare, era deficit de personal didactic de toate calificările, şi nu doar de disciplinele socio-umaniste, care trebuiau predate în spiritul ideologiei sovietice. Directorul Institutului, A. P. Bannik, înregistra în raportul instituţiei pentru primul

[49] Bannik Alexandr Procopovici (n. 1891), ucrainean, membru al PC(b), absolvent al cursurilor de doi ani de studiere a marxism-leninismului ale CC al PC(b) din toată Uniunea. În anul 1945, prin ordinul Secţiei cadre a CC al PC(b) al Moldovei, a fost numit şef al Catedrei de marxism-leninism a Conservatorului de Stat din Chişinău. În: ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 4, f. 10.

[50] AOSPRM, F. 121, inv. 69, d. 2. f. 74 verso.

[51] Doar profesorul de muzică Dubimschi (în document nu este indicat prenumele) a fost eliberat din funcţie în februarie 1950, dar în luna ianuarie a aceluiaşi an, I. V. Gnedovscaia a fost angajată pe postul de lector superior pentru predarea limbii şi literaturii ruse. În: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 36, f. 6.

[52] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 36, f. 6.

an de activitate că şi „pentru predarea unor discipline la secţia de fizică şi matematică a angajat prin cumul cadre didactice de la tehnicumul agricol din oraş, iar medicul policlinicii orăşeneşti tov. Goihan a fost angajat să-i înveţe pe viitorii pedagogi *Igiena şcolară*”[53].

Structura etnică a corpului didactic al Institutului Învăţătoresc de la Soroca reflecta în mare parte varietatea etnică a raioanelor din nordul RSS Moldoveneşti după cel de-al Doilea Război Mondial: şase cadre didactice au fost înscrise „moldoveni” în statele Institutului, trei persoane – „ruşi”, trei „evrei”, un „ucrainean” şi un cadru didactic înregistrat în categoria „alte etnii”. În ce priveşte apartenenţa politică a corpului didactic al Institutului de la Soroca nu era unul tocmai „sănătos” din punctul de vedere al autorităţilor de partid: doar patru cadre didactice erau membri de partid, ceilalţi 10 fiind apartinici[54], astfel că Florea, secretarul organizaţiei primare de partid, a propus drept obiectiv pentru anul 1950 „să studieze cadrele sistematic” şi „să educe comunişti tineri” în scopul măririi numărului de membri ai organizaţiei Institutului[55]. O parte a corpului didactic al Institutului erau localnici, dar cei care au fost „trimişi” la Soroca aveau nevoie de apartamente de locuit. Direcţia Institutului s-a adresat către CC al PC(b) al Moldovei cu solicitarea de a indica consiliului orăşenesc Soroca să le găsească câteva apartamente. Pentru că Comitetul Central a sugerat administraţiei Institutului să se descurce din fondurile proprii, aceasta a decis să transforme una dintre clădirile proiectate pentru căminul studenţesc în apartamente pentru profesori[56].

Pentru organizarea şi buna desfăşurare a procesului de învăţământ, Institutului i-au fost transmise toate imobilele şcolii pedagogice din Soroca, care includea 6 edificii – toate aflate în curtea instituţiei. Corpul principal de studii, cu 5 săli de clasă, 7 cabinete didactice, 3 încăperi administrative şi cancelaria, se afla în clădirea fostei cârmuiri a Zemstvei din Soroca. Totodată, Consiliul orăşenesc din Soroca a distribuit Institutului două clădiri – cea a fostei sinagogi din Soroca şi cea a Agenţiei Interraionale a Mătăsii – pentru organizarea căminelor studenţeşti. Una dintre clădiri, cu o capacitate de 60 de locuri de cazare, urma a fi transformată în cămin pentru fete, iar cealaltă, de pe str. 28 Iunie colţ cu str. Lenin, cu 50 de locuri de cazare – în cămin pentru băieţi[57]. Dar pentru că aceste construcţii se aflau în stare ruinată şi

[53] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 36, f. 7.
[54] *Ibidem*.
[55] AOSPRM, F. 121, inv. 69, d. 1, f. 22.
[56] *Ibidem*, d. 2. ff. 89, 91.
[57] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 36, f. 4.

necesitau investiţii serioase, ele nu au putut fi reparate[58] şi circa 50% dintre studenţi erau cazaţi la gazde particulare în satul Bujărăuca şi în partea de sus a Sorocii[59].

• *Blocul de studii al Institutului Învăţătoresc de la Soroca. 1949-1953*

În altă clădire din curtea Institutului se aflau biblioteca cu sala de lectură şi câteva aule. Tot aici, la începutul anului 1950, s-a deschis Secţia cu frecvenţă redusă. Cu excepţia blocului de studii, celelalte edificii nu corespundeau destinaţiei, or ultimele fuseseră construite drept case de locuit. Cu toate acestea, direcţia Institutului a reuşit să transforme 12 încăperi ale clădirilor pe care le administra în clase de studii, care erau destul de mici şi doar trei aule aveau o capacitate de 40 de persoane.

Mai multe dintre clădirile sau părţi ale clădirilor care aparţineau Institutului erau ocupate în toamna anului 1949 de diferite instituţii şi organizaţii ale statului. Cu toate că Sovietul Miniştrilor al RSS Moldoveneşti a dispus eliberarea acestor clădiri şi spaţii către începutul anului de studii[60], acestea au rămas încă mult timp în folosinţa altor proprietari, împiedicând astfel organizarea şi realizarea procesului didactic. Astfel, Institutul era asigurat cu inventar sportiv în cantitatea necesară pentru realizarea lecţiilor de educaţiei

[58] AOSPRM, F. 121, inv. 69, d. 2. f. 73.
[59] *Ibidem*, ff. 89, 91.
[60] AOSPRM, F. 51, inv. 9, d. 9, ff. 197-201.

fizică, a secţiilor şi competiţiilor sportive, dar faptul că sala de sport a rămas mai bine de doi ani ocupată de arhiva Ministerului de Interne făcea imposibilă organizarea lecţiilor de educaţie fizică sau a altor activităţi sportive. De asemenea, Institutului i-au fost transmise în folosinţă două camioane şi un automobil, dar direcţia Institutului nu le putea folosi pentru că atelierele şcolare erau ocupate de garajele Direcţiei orăşeneşti a comerţului şi după trei ani de la transmiterea acestor spaţii Institutului[61]. Mai mult decât atât, „zgomotul pe care îl produc maşinile Direcţiei orăşeneşti a comerţului încurcă la desfăşurarea procesului didactic”[62].

Înfiinţarea precipitată a Institutului a determinat calitatea studenţilor admişi şi, respectiv, calitatea organizării şi realizării procesului de studii în primul an de activitate. În încercarea de a apropia cifrele admiterii de cele ale planului de stat pentru anul 1949/1950, Direcţia Institutului din Soroca a admis în anul I un contingent destul eterogen după nivelul de studii şi pregătire prin şcoala generală. În baza declaraţiilor din dosarele candidaţilor la studii, statisticile elaborate de funcţionarii Institutului indicau faptul că 32 dintre cei 131 de studenţi admişi la anul I au absolvit şcoala medie în anul 1949, dar profesorii menţionau despre aceştea că „au multe lacune în pregătirea lor generală”[63]. O bună parte a studenţilor absolviseră şcoala medie mai devreme, unii chiar înainte de război şi, „în mod firesc, uitaseră cam multe din cele studiate în şcoală”. Alte 60 de persoane erau absolvenţi de tehnicumuri (şcoli medii de specialitate în sistemul educaţional sovietic) de biblioteconomie, agricole, de şcoli de felceri şi moaşe[64], iar studiile în aceste tip de şcoli „le-au oferit formare profesională, aceste persoane fiind mai puţin pregătite în domeniul ştiinţelor fundamentale”[65]. Încă trei persoane admise la Institut în anul 1949 erau absolvenţi de gimnazii româneşti – „instituţii burgheze”, care nu corespundeau rigorilor educaţiei sovietice. Aproape toţi studenţii au indicat în cererile de participare la concursul de admitere un nivel de studii care corespundea regulilor de admitere în institutele învăţătoreşti, însă mai mulţi dintre ei nu au depus şi probe în acest sens. Directorul adjunct Uler menţiona în luna mai 1950 că doar 48 de studenţi au în dosarele lor originalele atestatelor de studii medii, alţii au depus „tot felul de certifica-

[61] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 49, f. 6; d. 60, f. 3.
[62] AOSPRM, F. 51, inv. 9, d. 9, ff. 197.
[63] Diferenţa de vârstă a studenţilor din contingentul admis în anul 1949 era foarte mare: 8 persoane aveau vârste între 29 şi 32 de ani; 33 de persoane – între 25 şi 28 de ani; 78 de studenţi aveau vârste între 19 şi 23 de ani şi doar 7 studenţi aveau 18 şi mai puţini ani. În: ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 49, f. 8, 23.
[64] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 36, f. 8.
[65] *Ibidem*, d. 49, f. 7-8.

te, unul mai dubios decât altul", iar „mulţi au fost admişi în baza unor documente fictive, aşa-numitele certificate nr. 7 şi 8, eliberate de secţiile raionale de învăţământ din raioanele unde şi-au făcut studiile aceste persoane"[66]. Carenţa generală a contingentului de studenţi admişi în anul 1949 era, după cum considera directorul Institutului, „puţina ştiinţă de carte, în general, şi pregătirea insuficientă la matematică, în mod special"[67].

• *Studenţi ai Institutului Învăţătoresc de la Soroca în faţa blocului de studii.*
Din colecţia lui Vadim Şterbate

Aceste, dar şi alte „prerechizite" ale studenţilor înmatriculaţi în vara lui 1949 au imprimat un anumit specific întregului proces didactic, organizat şi desfăşurat la Institutul Învăţătoresc din Soroca în anul de studii 1949/1950. Studenţii înmatriculaţi în anul I au fost repartizaţi în grupe academice: două grupe la specialitatea limba şi literatura rusă şi câte o grupă la specialităţile limba şi literatura moldovenească, fizică şi matematică, ştiinţe ale naturii şi geografie şi istorie[68]. În legătură cu faptul că anul de învăţământ a început cu două săptămâni mai târziu, Direcţia Institutului a încălcat ordinul Ministe-

[66] AOSPRM, F. 121, inv. 69, d. 2, f. 44-45.
[67] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 49, f. 8.
[68] *Ibidem*, d. 36, f. 8.

rului Învăţământului Superior al URSS cu privire la raţionalizarea orarului lecţiilor în instituţiile de învăţământ superior. În locul celor şase ore academice, cât prevedea norma pentru o zi, orarul lecţiilor din primul semestru al anului 1949/1950 a fost completat cu încă două, pentru a recupera cele 15 zile[69]. În afara orelor, întreaga activitate a corpului didactic al Institutului în primul an era focusată pe studierea materialului pe care îl aveau de predat studenţilor şi pregătirea pentru lecţii, or cei mai mulţi dintre profesori nu aveau experienţă de muncă într-o instituţie superioară de învăţământ. Astfel, studenţii Institutului de la Soroca au fost mai puţin implicaţi în activităţi extracurriculare: în lipsa unei săli de sport, secţiile sportive nu au desfăşurat activităţi, iar cercurile ştiinţifice, organizate la toate catedrele, au avut o activitate formală şi lipsită de intensitate, aceasta reducându-se la citirea câtorva referate pe parcursul întregului an academic[70]. Pe de altă parte, din cauza lipsei de cadre didactice, unele discipline academice nici nu s-au predat în semestrul I, „dar nici nu au fost înlocuite cu altele”[71].

Cu toate acestea, profesorii considerau că studenţii nu depun suficient de mult efort pentru pregătirea pentru ore şi chiar de sunt monitorizaţi de Secţia studii, catedre, organizaţia de partid, cea comsomolistă şi sindicală, studenţii manifestau un comportament pueril şi lipsit de seriozitate: absentau la ore, întârziau la lecţii, destabilizau procesul didactic în timpul lecţiilor prin comportamente neadecvate etc.[72]. Discutând despre rezultatele activităţii didactice în primul semestru al anului 1949/1950, membrii organizaţiei primare de partid a Institutului de la Soroca menţionau că „unii studenţi au ajuns întâmplător la institut” şi că „anumiţi studenţi, cum ar fi unii de la secţia de fizică şi matematică, au venit la institut doar ca să petreacă timpul aici”, având în vedere nivelul nesatisfăcător al pregătirii lor anterioare, dar şi lipsa de efort şi perseverenţă de a depăşi acest nivel. Lectorul E. B. Şulman, exemplificându-şi afirmaţia, susţinea că „studentul Svist, incapabil să răspundă la seminarele la disciplina Istoria URSS, a ajuns să mă implore să-i dau o notă”[73]. Este interesant faptul că în raportul direcţiei instituţiei cu privire la abandonul studiilor de către studenţii înmatriculaţi în anul 1949, doar unul dintre cei 20 de studenţi care au abandonat a lăsat facultatea din cauza nereuşitei academice, majoritatea fiind incluşi în rubrica „alte cauze” (*tabel 3*). Această din urmă rubrică ascundea, de fapt, cauzele reale ale abandonului academic din această perioadă. Deşi în rapoartele

[69] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 36, f. 14.
[70] *Ibidem*, f. 9, 15-16.
[71] AOSPRM, F. 121, inv. 69, d. 2, f. 45.
[72] *Ibidem*, f. 28.
[73] *Ibidem*, ff. 4-5.

Ministerului Învăţământului al RSS Moldoveneşti oferite direcţiei unionale de statistică se indica faptul că 112 studenţi din cei 131 admişi la Institut primesc bursă[74], procesul-verbal al adunării organizaţiei de partid amintite mai sus înregistrează alarmarea comuniştilor pentru că „unii studenţi vor să plece din Institut, motivând că fără bursă ei nu au posibilitatea să continue studiile. La facultatea de istorie vom rămâne în semestru II cu 7-8 persoane”[75]. Şi directorul institutului A. P. Bannik menţiona, în raportul pentru anul 1949/1950, că cea mai mare parte a studenţilor au abandonat studiile din cauza sărăciei – lipsurile materiale şi financiare făceau imposibile studiile superioare pentru o bună parte a tinerilor din RSS Moldovenească.

Puţina pregătire pentru predarea într-o instituţie de învăţământ superior, asociată cu efortul de păstrare a contingentului, a generat fenomenul evaluării subiective a studenţilor şi mărirea nejustificată a notelor pe care le dădeau studenţilor la examenele din sesiune. Directorul adjunct al Institutului a avertizat cadrele didactice asupra supraaprecierii unor studenţi: „Studenta Lipsman cerşeşte nota „5” la fizică, în timp ce nu are nici cunoştinţe elementare din această ştiinţă. Susţinând repetat examenul la fizică, am propus lectorului Ţonea să-i pună câteva întrebări din chimie. Deşi studentă urmează studiile la secţia de ştiinţe ale naturii şi geografie, ea nu cunoaşte nici lucrurile elementare din acest domeniu. [...] acest exemplu demonstrează că lectorii din institut majorează peste măsură notele studenţilor”[76].

O piedică importantă în procesul de studiu era necunoaşterea sau slaba cunoaştere a limbii ruse de către studenţii „moldoveni” şi predarea mai multor discipline în limba rusă de către profesori „importaţi” în RSS Moldovenească din alte republici ale URSS. Arhivele din Republica Moldova nu păstrează statele de funcţiune ale Institutului Învăţătoresc de la Soroca pentru anul 1949/1950 şi putem restabili doar parţial numele cadrelor didactice care au asigurat procesul didactic în acest an. Pe lângă profesorii de la Catedra de limbă şi literatură moldovenească, N. A. Corcinschii şi R. I. Perelman, putem restabili că printre cadrele didactice care cunoşteau şi predau în limba română era Maria Bulat, absolventă a Universităţii din Iaşi şi profesoară de geografie. Profesorii care predau în limba rusă şi, probabil, nu cunoşteau limba română erau, de exemplu, ambii profesori de educaţie fizică, M. I. Ermolenco (absolvent al Institutului Unional de Educaţie Fizică din Moscova în anul 1948) şi V. G. Vengrjanovski (absolvent al Tehnicumului de Educaţie Fizică din Rostov în anul 1937), care au venit în

[74] ANRM, F. 3021, inv. 5, d. 623, f. 39 verso.
[75] AOSPRM, F. 121, inv. 69, d. 2. ff. 4.
[76] *Ibidem*, f. 45.

RSS Moldovenească în anul 1949 din RSFSR[77]. Însuşi directorul Institutului A. P. Bannik, care preda disciplina ideologică bazele marxism-leninismului, a venit în RSS Moldovenească pe linie de partid şi a ocupat funcţia de şef al Catedrei de marxism-leninism la Conservatorul din Chişinău până la transferarea în funcţia de director[78]. E. B. Hvorova, învăţătoare de istorie la şcoala medie rusă din Soroca, a fost invitată să ţină cursurile de istorie antică şi istorie medievală, inclusiv în grupele „moldoveneşti". Pe lângă faptul că la Institutul din Soroca au fost angajate cadre didactice care nu cunoşteau limba română, postul de profesor de limba rusă a rămas neocupat în primul semestru al anului 1949/1950, deşi limba rusă era disciplină obligatorie în planul de învăţământ la toate specialităţile. Abia în ianuarie 1950 postul de lector superior la Catedra de limbă rusă a fost ocupat de I. V. Gnedovscaia[79].

Membrii de partid ai institutului au cerut colegilor profesori ca „pentru îmbunătăţirea calităţii studiilor, să aibă mai multă grijă de studenţi şi să le educe gustul pentru literatură". De asemenea, comuniştii indicau direcţiei institutului să aibă o „grijă deosebită" pentru studenţii restanţieri şi „să le creeze toate condiţiile pentru studii"[80]. Iar directorul A. P. Bannik propunea o soluţie „de pionierat", cum o numeşte el însuşi. Deoarece, susţinea directorul, „noi, într-o anumită măsură, utilizăm metodele de predare din şcoala medie" şi avem „studenţi foarte dificili, care pe deasupra spun că nu cunosc limba rusă. [...] eu am făcut un experiment: l-am aşezat pe un student într-o bancă, i-am dat o carte (Istoria Partidului) şi l-am determinat să citească un paragraf din Istoria PC(b), după care el mi l-a povestit cu propriile cuvinte. Şi eu am ajuns la concluzia că studenţii nu vor să lucreze şi, din această cauză, spun că nu cunosc limba rusă"[81].

Studenţii nu cunoşteau doar limba rusă, dar şi limba română, deşi un sfert din studenţii erau înscrişi „moldoveni" la rubrica „naţionalitate", dar putem presupune că şi mai mulţi vorbeau limba română, dacă ţinem cont de modul în care au fost create cele trei serii academice în anul 1949/1950. Şeful Catedrei de limbă şi literatură moldovenească, N. A. Corcinschii, propunea să se introducă „obligativitatea predării limbii moldoveneşti" la toate secţiile Institutului, or, constata el, „am ajuns că studenţii noştri nu-şi cunosc limba maternă"[82].

[77] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 36, f. 16.
[78] ANRM, F. 3050, inv. 1a, d. 4, f. 10.
[79] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 36, f. 6.
[80] AOSPRM, F. 121, inv. 69, d. 2, f. 5 verso.
[81] *Ibidem*, f. 5.
[82] *Ibidem*, d. 1, ff. 4.

Pe lângă condiţiile descrise mai sus, un alt impediment pentru pregătirea cadrelor de înaltă calificare pentru şcolile de şapte clase era lipsa elementelor curriculare ale procesului didactic: planuri de învăţământ, programe, manuale, utilaje şi echipamente şi alte materiale didactice. Pe parcursul anului de învăţământ, ministerul de resort a transmis Institutului în folosinţă provizorie câteva programe, altele au fost procurate în mod individual de profesorii responsabili de discipline, dar unele discipline, precum *Limba şi literatura moldovenească*, aşa şi nu au mai fost asigurate cu materialele didactice elementare. Doar „catedra de marxism-leninism este asigurată satisfăcător cu programe, manuale şi literatură. [...] Avem 15 seturi de opere complete ale lui I. V. Stalin şi 11 seturi de opere ale lui V. I. Lenin, «Cursul scurt de istorie a PC(b)», biografia lui Stalin, 2 seturi de «Marea enciclopedie sovietică», 2 seturi de «Mica enciclopedie sovietică» şi altă literatură necesară procesului de predare-învăţare”[83]. În acelaşi timp, Catedra de pedagogie şi psihologie are doar două manuale, iar „catedra de limbă şi literatură moldovenească nu are nici unul”[84].

Institutul a preluat biblioteca şcolii pedagogice, dar cele 6828 de volume de care dispunea în anul 1950 – o parte „moştenite”, alta cumpărată şi a treia parte primită în calitate de donaţie – nu corespundeau profilului instituţiei de învăţământ, or mai bine de jumătate era literatură social-politică, 2200 de volume de carte artistică şi 600 volume de literatură tehnică şi agricolă. Mai puţin sau deloc era asigurat primul an de activitate a Institutului cu carte ştiinţifică şi didactică[85]. Şi chiar dacă numărul volumelor în bibliotecă a crescut până la 11 408 în anul 1950, 3 618 erau exemplare din operele clasicilor marxism-leninismului, 672 de titluri de literatură social-economică şi doar 105 volume de pedagogie şi literatură metodică, 45 de titluri de literatură geografică, 40 de titluri de fizică, 30 de titluri de chimie şi restul – literatură artistică”[86]. În acelaşi timp, biblioteca nu a cumpărat în anul 1949/1950 niciun manual[87].

Cadrele didactice nu aveau posibilitatea să desfăşoare ore practice şi de laborator, or Institutul nu dispunea de utilaje şi dispozitive didactice, reactive şi de alte instrumente, „deşi a fost alocat jumătate de milion de ruble pentru utilarea cabinetelor şi laboratoarelor, laboratorul de chimie nu este înzestrat nici cu cele mai elementare aparate şi reactive”[88], raporta în luna mai 1949

[83] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 36, f. 3.
[84] *Ibidem*, f. 3-4.
[85] *Ibidem*, f. 13.
[86] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 49, f. 37.
[87] AOSPRM, F. 121, inv. 69, d. 2, f. 46.
[88] *Ibidem*, f. 45.

adunării de partid directorul adjunct Uler. Cu toate că dispunea de inventar sportiv şi de două cadre didactice invitate din alte republici unionale, orele de educaţie fizică au fost ţinute mai mult în clasă (partea teoretică) sau nu au avut loc, or sala de sport nu putea fi folosită. Mai multe dintre acestea şi alte nereuşite înregistrate în activitatea Institutului de la Soroca în primul an de activitate au fost puse uneori pe seama Ministerului Învăţământului, care, de exemplu, nu a creat la timp condiţiile necesare pentru efectuarea practicii pedagogice, alteori pe seama lipsei cadrelor didactice în general şi a celor competente mai ales, pentru predarea unor discipline academice[89], altădată culpabilitatea era incriminată pedagogilor – insuficient de disciplinaţi sau nepregătiţi pentru activitatea didactică şi studenţilor insuficient de silitori sau incapabili să însuşească înaltele materii universitare sau chiar pe seama incompetenţei şi, uneori, a intenţiilor nu tocmai nobile ale unor angajaţi ai Instiutului[90].

Trecând peste penuria de mijloace materiale, peste lipsa personalului cu experienţă în învăţământul superior şi cu experienţă didactică, în general, precum şi peste prerechizitul necorespunzător al contingentului de studenţi în primul an de activitate, autorităţile Institutului raportau la sfârşitul anului de studii că în mare parte Institutul şi-a îndeplinit sarcina şi planurile de învăţământ au fost realizate[91]. Directorul A. P. Bannik a apreciat activitatea colectivului pedagogic, a direcţiei şi organizaţiei de partid în anul 1949-1950 cu calificativul „satisfăcător". Pentru că, argumenta directorul, deşi anul de învăţământ a început cu 15 zile mai târziu, instituţia a reuşit să-şi completeze statele cu cadre didactice care au asigurat realizarea procesului didactic la anul I pentru toate cele cinci secţii ale Institutului; „au fost cumpărate unele manuale, materiale didactice şi materiale ilustrative, a fost creată o bază materială atât pentru procesul didactic, cât şi pentru deservirea studenţilor (sistemul de burse, cămine, cantina studenţească etc.)"[92].

[89] AOSPRM, F. 121, inv. 69, d. 2, f. 46.

[90] Directorul A. P. Bannik, care în anul de învăţământ 1948/1950 a absentat din motive de boală cca 30% din totalul zilelor de muncă, îl învinuia pe directorul adjunct pentru activitate didactică Fiodor Petrovici Uler că, în lipsa lui, directorul adjunct nu şi-a îndeplinit obligaţiile de funcţie şi nu a organizat şi monitorizat procesul didactic. În acelaşi an, directorul Bannik a fost acuzat de alt adjunct al său, T. F. Popovici, că „se crede împărat şi se comporta mojiceşte cu angajaţii" şi, mai mult decât atât, a delapidat fondurile Institutului, a sustras vreo 20 de tone de cărbunele din rezervele destinate încălzirii blocurilor de studii şi a căminelor, a sustras cărţi din biblioteca Institutului etc., acuzaţii care, în mare parte, au fost probate de o comisie a organizaţiei primare de partid. În: AOSPRM, F. 121, inv. 69, d. 2, f. 70-74.

[91] AOSPRM, F. 121, inv. 69, d. 2, f. 45.

[92] *Ibidem*, f. 47, 70.

Eforturile comunităţii Institutului s-au materializat şi în rezultatele sesiunii din vara anului 1950. Dacă în sesiunea din iarna lui 1949/1950, doar 18 dintre 131 de studenţi au susţinut examenele „foarte bine", în cea din vară numărul eminenţilor a crescut până la 26 de persoane. Încă 78 de studenţi au susţinut examenele „bine şi foarte bine" şi „doar doi studenţi au fost evaluaţi cu «nesatisfăcător» la câte două discipline, inclusiv studenta Rabinovici, care a fost exmatriculată"[93].

Concluzii

Deficitul de cadre didactice, în general, şi al celor calificate, în mod special, era o constantă a învăţământului postbelic în întreaga Uniune Sovietică. Pierzând în război o resursă umană considerabilă, printre care învăţători şcolari şi profesori universitari, studenţi şi potenţiali studenţi, statul sovietic a demarat recuperarea sau/şi înlocuirea lor prin redeschiderea şi înfiinţarea şcolilor de toate treptele şi nivelurile încă în ultima fază a războiului sovieto-german. Dar pagubele materiale provocate de război, pierderile umane, precum şi prejudiciile morale şi psihologice provocate de această conflagraţie întârziau rezolvarea problemei respective şi periclitau procesul de restabilire a economiei sovietice, precum şi capacitatea de rezistenţă a statului sovietic în competiţia dintre cele două supraputeri.

Peste cinci ani de la încheierea războiului, statisticile sovietice arătau apropierea numărului general de şcoli de cel de până la război, dar nu şi a numărului de copii şcolarizaţi şi al învăţătorilor angajaţi. RSS Moldovenească a urmat un traseu similar cu celelalte republici unionale, deşi situaţia de plecare a sistemului educaţional sovietic din RSS Moldovenească era cea creată şi definită de statul român în perioada interbelică şi în perioada 1941–1944. Ofensiva regimului comunist într-o Basarabie desţărată s-a soldat cu crearea unei reţele extinse de şcoli de toate treptele şi nivelurile. Însă niciuna dintre măsurile autorităţilor sovietice nu a reuşit să lichideze deficitul de învăţători în aceste şcoli. În anul 1949, după statuarea obligativităţii şcolii de şapte ani în localităţile rurale şi a celei medii în oraşe, deficitul de personal pedagogic a devenit unul cronic. Pentru redresarea situaţiei, autorităţile au întreprins mai multe acţiuni (de exemplu mărirea planului de admitere în instituţiile de învăţământ pedagogic, mai ales la secţia cu frecvenţă redusă, înfiinţarea unor cursuri de perfecţionare şi reciclare), printre care şi înfiinţarea unor instituţii de învăţământ pedagogic. Pentru că RSS Moldovenească ducea lipsă

[93] ANRM, F. 2991, inv. 5, d. 36, f. 19, 31.

mai ales de învăţători pentru şcoala de şapte clase, care trebuiau pregătiţi în regim de urgenţă, autorităţile au decis să transforme şcoala pedagogică de la Soroca într-un institut învăţătoresc „moldovenesc".

De ce la Soroca? Autorităţile de stat şi de partid nu oferă explicaţii în vreun document de ce au ales oraşul Soroca pentru a crea acolo o instituţie de învăţământ superior pedagogic. În urma analizei documentelor de arhivă şi a surselor conexe, considerăm că oraşul din nordul RSS Moldoveneşti nu a fost ales din întâmplare, mai mult decât atât un institut învăţătoresc funcţiona din anul 1945 la Bălţi – un oraş situat la puţin peste 50 kilometri de Soroca, astfel că o instituţie de învăţământ pentru formarea învăţătorilor pentru zona de nord a RSS Moldoveneşti exista de aproape patru ani. Considerăm că autorităţile sovietice au urmărit un obiectiv propagandistic, în primul rând. Judeţul Soroca era printre cele trei judeţe ale Basarabiei cu cel mai mare număr de populaţie românească (79,11%). Majoritatea oraşelor din Basarabia interbelică aveau o populaţie foarte eterogenă din punct de vedere etnic, cu predominarea etniei evreieşti sau ruse. Soroca, însă, era printre cele trei oraşe basarabene cu mai bine de 50% de populaţie românească[94]. De asemenea, judeţul Soroca era un centru de cultură şi învăţământ românesc, în perioada interbelică aici funcţionând mai multe şcoli: un liceu de băieţi, un liceu de fete, un liceu tehnic-agricol, un liceu evreiesc, 9 gimnazii, 4 gimnazii industriale, o şcoală profesională de cântăreţi şi o şcoală profesională de agricultură, şi 250 de şcoli primare, cu un număr total de 41 036 de elevi şi cu 915 învăţători şi alt personal didactic[95].

Astfel, autorităţile sovietice au urmărit un obiectiv multiaspectual – să convingă populaţia judeţului Soroca, dar şi din zonele adiacente, de superioritatea puterii sovietice; să reeduce tinerii în spiritul şi prin valorile comuniste-sovietice şi ruse, creându-şi în RSS Moldovenească o bază socială şi loialităţi naţionale şi, nu în ultimul rând, să asigure judeţul Soroca[96], regiunea de nord a RSS Moldoveneşti şi nu doar, cu profesioniştii necesari pentru restabilirea şi dezvoltarea economiei naţionale după război. În primii cinci ani de după război, la Soroca funcţionau şi mai multe instituţii de învăţământ profesional, precum Tehnicumul de Mecanizare şi Electrificare a Agriculturii, Şcoala Pedagogică, Tehnicumul Cooperativ şi Tehnicumul de Biblioteconomie, în care făceau studii de specialitate mai bine de o mie de

[94] *O istorie a Basarabiei*, Chişinău: Serebia, 2015, p. 197.
[95] Nicolae Bulat, *Judeţul Soroca: File de istorie*, Chişinău: ARC, 2000, p. 248.
[96] Din judeţul Soroca făceau parte raioanele: Soroca, Otaci, Vertiujeni, Drochia, Zguriţa, Cotiujeni; Ocniţa, Târnova şi Floreşti. După numărul de şcoli şi elevi în şcolile de cele trei trepte ale învăţământului sovietic, judeţul Soroca era locul III, după judeţele Chişinău şi Bălţi, cu peste 250 de şcoli şi circa 50 de mii de copii şcolarizaţi.

persoane. Deschiderea unui Institut Învăţătoresc la Soroca se înscria perfect în strategia sovietică de sovietizare şi rusificare, mascată în felul tradiţional sovietic după lozinci propagandistice şi clişee ideologice.

În primul an de activitate (1949-1950), Institutul Învăţătoresc de la Soroca nu a reuşit nici măcar să se apropie de realizarea misiunii pentru care a fost destinat. Aşa cum era firesc, Institutul nu a produs absolvenţi după primul an de activitate: cei câţiva studenţi transferaţi din anul II de la Institutul Învăţătoresc din Bălţi au fost înmatriculaţi în anul III la secţia cu frecvenţă redusă. Activitatea Institutului în anul academic 1949/1950 a fost circumscrisă, în primul rând, de un corp didactic lipsit de formarea necesară şi de experienţa activităţii într-o instituţie de învăţământ superior, şi de un contingent de studenţi foarte eterogen după nivelul de pregătire iniţială, vârstă şi abilităţile de învăţare. Carenţele factorului uman au fost completate şi s-au consumat într-o penurie postbelică şi în lipsa unor condiţii elementare de trai şi de viaţă ale studenţilor şi cadrelor didactice, precum şi ale lipsei aproape totale de suport didactic: literatură ştiinţifică de specialitate, manuale, materiale, utilaje şi dispozitive didactice şi altele. Cu toate acestea, Institutul de la Soroca a reuşit să organizeze şi să realizeze procesul didactic pentru cei 131 de studenţi „adunaţi" cu greu în primul an şi să pună fundamentele unei instituţii de învăţământ superior pedagogic în partea de nord a RSS Moldoveneşti.

Anexă

LISTA

cadrelor didactice angajate în anul de învăţământ 1949-1950 la Institutul Învăţătoresc din Soroca

Nr.	Nume, prenume, patronimic / forma de angajare	Funcţia	Responsabil de disciplina
1.	Bannik Alexandr Procopovici	Director	Bazele marxism-leninismului
2.	Florea Vasilii Miheevici	Secretarul organizaţiei de partid	1. Pedagogie 2. Psihologie
3.	Uler Fiodor Petrovici	Director adjunct pentru activitatea didactică	Botanica
4.	Gnedovscaia I.V.	Şef al Catedrei de limba şi literatura rusă	1. Literatura rusă 2. Literatura secolului al XVII-lea 3. Literatura secolului al XIX-lea

5.	Gordievscaia A.A.	Lector	Introducere în lingvistică
6.	Maleţchii S. I.	Cumul, director al şcolii medii din Soroca	1. Folclor 2. Literatura rusă veche
7.	Corcinschii N.A.	Şef al Catedrei de limba şi literatura moldovenească	1. Limba moldovenească contemporană 2. Limba moldovenească
8.	Pereliman R.I.	Lector	1. Introducere în lingvistică 2. Literatura moldovenească 3. Limba rusă 4. Literatura pentru copii
9.	Ermolenco M.I.	Lector	Educaţie fizică
10.	Vengrjanovski V.G.	Lector	Educaţie fizică
11.	Hvorova E.B.	Cumul, învăţătoare de istorie la şcoala medie rusă	1. Istoria URSS 2. Istoria lumii antice
12.	Şulman Efrem Borisovici	Lector superior	1. Istoria evului mediu 2. Istoria URSS
13.	Goihman	Cumul, medic la policlinica orăşenească din Soroca	Igienă şcolară
14.	Coren Vasilii Evstafievici		1. Aritmetică şi algebră 2. Geometrie analitică 3. Analiză matematică
15.	Ţonea I. T.		Fizică
16.	Uglov	Cumul, profesor la Tehnicumul Agricol din Soroca	Desen liniar
17.	Levina Z.M.	Lector	1. Chimie 2. Zoologie
18.	Bulat Maria G.	Lector	1. Geografie fizică 2. Cartografie şi bazele topografiei 3. Geografia URSS 4. Metodica predării ştiinţelor naturii
19.	Gordievschii		Bazele agriculturii
20.	Lerner H.M.	Cumul secretar de redacţie al gazetei raionale	Bazele statului şi dreptului sovietic

Dr. Liliana ROTARU,
Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova,
str. Alexei Mateevici 60, Chişinău, Republica Moldova
e-mail: lilianaefrim@gmail.com